

Posudek na práci Hany Janouškové „Pojetí člověka ve filosofické antropologii Helmutha Plessnera a Arnolda Gehlena“

Práce se věnuje prezentaci antropologických koncepcí dvou významných představitelů filosofické antropologie 20. století Helmutha Plessnera a Arnolda Gehlena. Teorie jsou představeny podrobně, a na základě dlouhých citací z německých originálů. Dlužno podotknout, že nejde o jazykové konstrukce vůbec snadné. Je proto v první řadě třeba vysoce ocenit jazykovou vybavenost bakalářky. Na druhou stranu je třeba říci, že na rozdíl od výkladu teorie Gehlenovy, schází expoziční Plessnerově teorii větší jasnost.

Práce však vykazuje i další nedostatky:

- 1) Jaká je ona antropologie, kterou mají koncepty Plessnera a Gehlena nahradit? Je onou naukou, podle níž je člověk „chodícím rozumem“ (s. 44), skutečně jen karteziánská dualistická koncepce? Reagovali oba moderní antropologové také na jiné typy filosofické antropologie než jen na onu Descartovu? V práci mi chybí jakékoli zohlednění tradiční aristotelské teorie (až na kusé zmínky o tom, že od „Boha v antropologii nelze vycházet“), která, podobně jako modely německých antropologů, zcela jistě učinila za dost specifickému místu člověka ve světě. Málokterý filosof jako Aristoteles zdůraznil onen Gehlenem zdůrazněný „jednající charakter“ (viz kapitola 4.2. „Člověk jako jednající bytost“, s. 34) související s praktickým rozumem. Proč autorka toto nezmiňuje? Zdá se mi, že celkovým nedostatkem práce je zcela mizivé nastínění toho, jaký antropologický koncept daní dva autoři chtějí vlastně nahradit, a proč.
- 2) Co vlastně má na mysli Gehlen tvrzením, že příroda udělala chybu? (viz kapitola 4.3. „Člověk jako hříčka přírody sestavená z nedostatků“). Jak vůbec může příroda chybovat? Vůči jaké normě se provinila? Nestává se příroda podle tohoto tvrzení nějakým jednajícím subjektem? Anebo snad tvrzení o chybě přírody je jen metafora?
- 3) Lze skutečně lidské kognitivní a volní schopnosti a kreativitu chápat pouze a jen negativně jako důsledek nedostatečné výbavy člověka? Není zde třeba spíše předpokládat nějakou pozitivní dispozici, která dané schopnosti zakládá? Musím říci, že autorce obecně schází větší kritický náhled.

A jeden drobný nedostatek formálně-didaktický:

- 1) Za určitý nedostatek považuji také to, že autorka nepřekládá své dlouhé citace. Často se snaží svůj poněkud nejasný výklad učinit jasnějším odvoláním se na (dlouhý) ještě nejasnější citát.

Vzhledem k výše naznačeným nedostatkům, které však zcela jistě nejsou nedostatky zásadními, navrhuji hodnocení „velmi dobře“.

Daniel Heider, Ph.D.

3. května, 2010

